

BİR KASA GAZOZ

Salim Nizam

■ Sömestir tatillerinde annem elime bir süt bidonu tutuşturur Bursa'ya halamın yanına gönderirdi beni. Bazen mevsim sebzeleri de olurdu yanımda. Babamın kırmızı minibüsüyle yılankavi köy yollarından, Edincik bağlarından geçerek Bandırma'ya varırdık. Babam yolcuları Habibullah Camisi önünde bıraktıktan sonra beni garaja götürür ve üç numaralı perondan bir 302'ye bindirirdi. Annemin süt bidonunu bacaklarımın arasına kıştırır, devrilmesin diye sık sık kontrol ederdim. Otobüsler o sıralar Karacabey'in merkezine de uğrardı ve halama gidiyorum diye içim garip bir sevinçle dolardı. Uluabat Gölü'nün yanından geçerken her leylek gördüğümde hayallere daldardım. Bazen leylekler gibi kanatlanıp dünyanın farklı ülkelerini görmek isterdim.

Otobüs Sırameşeler'i geçince ineceğim durağı kaçırmamak için bulunduğum yerden sık sık doğrulup yolu kontrol ederdim. Kültürpark yolunda otobüsten iner; ıssız, kesif kokan tabakhanelerin arasından geçer, Garipler Mezarlığı'nın önünde bir soluk alırdım. Ağaçsız ve bakımsız bu yere kimsesiz ve garip insanların gömüldüğünü kim söylemişti bana bilmiyorum ama sararmış otların arasında sağlam sollu mezar taşlarına baktıkça içimde garip bir ürpertinin yanında büyük bir hüznü duyardım.

Gariptir ki benim her sömestir koşa oynaya gidişlerimin perde arkasında garip bir sır da vardı aslında. Bunu annemden sonradan duymuştum. Ganime halam çoğu zaman beni almak için köye gelirdi. Genellikle haziranda panayır zamanı olurdu bu gelişler ya da kavun vakti. Panayır dönüşlerinde oval bavuluyla ve küçük hediyelerle onu evde görünce sevinirdim. Ganime Karanfil'di ismi ama ablamlar gibi ben de ona hep "Tete" derdim. Aslında halama verdiğimiz bu ismi annemden ve teyzemlerden kapmıştık. Tete, köyde biraz uzun kaldığında annemin yüzü düşerdi, teyzemler her gelişlerinde anneye "Tete ne zaman gidecek abu?" diye sorarlardı. Annemi kimseyle

paylaşamazlardı. Onların konuşmalarını iyi anlayamasam da bazen Aysel teyzem annemim kulağına “Sakin çocuklarını verme bak!” derdi. Tete, uzun uğraşlar sonu babamı ikna eder, giderken beni de yanına alırdı. Ganime halamla Bursa Garajı’nda indikten sonra halamın tanıdığı Şoför Ali’nin siyah kanatlı Chevrolet’ine biner Lale Sokak’ta inerdik. Siyah otomobille bu asil gelişim mahalle çocuklarının dikkatini çeker, zeytin ağaçlarındaki sığırcık sürüleri gibi otomobilin etrafını sararlardı. O sıralar, bir iki doğulu arkadaş da edinmiştim kendime.

Çok sonralar annem anlattı. Ganime halamın kızı, Gülten halam (biz ona da hala derdik) Abdullah eniştemle evlenince Bursa’ya gelin gitmiş. Halamın hasretine dayanamayan Ganime halam ve Hüseyin eniştem de köydeki tarlalarını satıp Gülten halamın sokağında küçük bir ev alıp oraya yerleşmişler. Evlerinin aralarından pis kokulu, kanalizasyon dökülen kirli bir derenin aktığını hatırlıyorum o sıralar. İşte böylece, iki evin hikâyesiyle derenin iki kıyısında yaşamaya başlamışlar. Hüseyin eniştem ölünce (1972’de öldüğü için onu hiç tanımadım) evi kiraya verip Ganime halamı da yanlarına almışlar. Gülten halamın duvarında Alp Dağları’nı gösteren İsviçre takvimindeki 1977 yazısını hatırladığım zamanlar Ganime halam da üç katlı bu apartmanın bir dairesinde onlarla birlikte yaşıyordu. Gülten halamın çocuğu olmadığı için önce Mümine ablamı, sonra Hacer ablamı, sonra da beni evlatlık istemişler. Ama teyzemlerin dolduruşundan mıdır bilinmez annem hiçbirimize kıyamamış. Zaten babam da kırmızı minibüsüyle eve karpuz taşıırken bize kıyamazdı diye düşünüyorum. Bana sorsalardı ne düşünürdüm bilmem: Bursa sevdam sebebiyle halamın evlatlığı olur muydum? Ama yine de bazen aklıma gelince anne-me, babama ve kardeşlerime hiç kıyamazdım diye kendimi sorgularım.

Elimdeki süt bidonu avcumda taş gibi ağırlaşınca, duvardaki fileli toplardan, telli arabalardan ve kapağı daima kırık ekmek dolabından Kürt Şefo’nun bakkalına geldiğimi anlardım. Halam genellikle bu bakkala gönderirdi beni. Saçı, bıyığı ve göğsü kara bu adamın bir gözü şaşlı bakardı. Buralara Bitlis’ten geldiğini duymuştum. Beni görür görmez bozuk şivesiyle “Tornacı Aptulla’nın misafiri misin babo?” derdi. Gülümsediğinde ak dişleri dikkatimi çekerdi en çok. Sonraları Gönenli olduğumu, babamın minibüsçü olduğunu ve öğretmen olmak istediğimi de söylemiştim ona.

Balkan göçmenleri ve Doğululardan oluşan bu yoksul mahallede Lale Sokak’ta bulurdum halamın evini. Ganime halam ve Gülten halam sevinçle karşılardı beni. Öpüp koklayıp annemleri ve amcamları sorarlardı bana. Ganime halam babamın kardeşiydi, belki de altmışlı yaşlardaydı o sıralar. Ganime halam siyah çarşaf giyerdi, şeftali toplamaya giderdi o aralar, önceleri tabakhanede çalıştığını duymuştum. Akşamüstü elinde şeftali torbalarıyla döner, mutfaktaki aroma kokusundan şeftali reçeli yaptıklarını anlardım. Kış boyu soframızdan komposto hiç eksik olmazdı. Şeftali bahçesine gitmediği zamanlar halamlarla semt pazarına uğrardık. Salim’e karpuz alalım Gülten, Salim’e

çilek reçeli yapalım, pırasa alıp Arnavut böreği döşeyelim de yesin. Semt pazarından kot pantolon ve Lassie'li bir tişört de alırlardı bana. Dönüşte Kürt Şefo'nun bakkalına uğrayıp renk renk telli arabaların arasından en iyisinden bir tane seçtirirlerdi bana. Ana kızın mutfakta işe koyulmalarına bayılırdım en çok. Bazen aralarında kuş dili konuşurlardı. Kuş dili konuşarak her ne kadar anlaşılmaz olmaya çalışsalar da her kelimesini anlardım. Televizyon izlerken Gülten halam elime bir parça İsviçre çikolatası tutuştururdu. Bir ramazan günündeysen bir parça İsviçre çikolatasına orucumu bozduğumu anımsıyorum. Cuma günleri mahalle kadınlarıyla toplanıp evde *Kur'an* okurlar, Ganime halam eve gelen kadınların tek tek ellerini öptürürdü bana. Okuma bitiminde evde genç kızlar cevizli ekmek ve cantık dağıtırlardı. Mutfakta şeftali suyu içerken bir güzel yerdim. Halamlar uğurlama seremonisinde de beni yanlarında görmek isterlerdi. Apartman kapısında çarşafli kadınları uğurlarken, "Ne saygılı çocuk, kız gibi maşallah!" sözlerini iştirdim. Gülten halam da zaman zaman "Onun küçücük kulakları var, çok narin çocuk." derdi. Gülten halam, Ganime halama "nine" diye seslenirdi hep.

Abdullah eniştem elinde malzemelerle işten döndüğünde sofraya hazır olurdu. Televizyonun karşısına geçer, gece boyu ya bir film ya bir müzik programı ya da Dünya Artistik Patinaj Şampiyonası'nı seyrederdik. Abdullah eniştem tornacıydı. Yugoslavya'dan geldiklerinde önce tatlıcılık ardından taksi şoförlüğü yapmıştı. Bursa'yı karış karış bilirdi. Otomobillere düşkün bir adamdı. Ne zaman tornacılığa başladı bilmiyorum ama sanırım onunla ilgili hatırladıkların hep bu döneme denk geliyordu. Uzun boylu, geniş omuzlu, heybetli biriydi. Gür kaşlarının arasında iri ela gözleri her gülüşünde parlardı. Medeni bir insandı; nasıl oturulur kalkılır, nasıl su verilir, nasıl müzik dinlenir, çoğu görgü kuralını ondan öğrenmiştik. Pazar sabahları evde duramazdı, bagaj kapağını kapatır kapatmaz Murat 124'le soluğu Uludağ'da alırdık. Uludağ'a gidemediğimiz zamanlar Mudanya ve Eşkel taraflarına gider, eğer hava kapalı ya da yağmurluysa otomobili zeytin ağaçlarının altına çeker, bazen dışarda bazen içerde piknik yapardık. Nedendir bilmem Bursa'yı çok severdim o sıralar.

Abdullah eniştemin misafirleri hiç eksik olmazdı. Antikacı Erol abi, Mübeccel abla, çocukları Gülşah ve Kabarcık'la akşam sofrasına oturur, halamların bin bir emekle hazırladıkları yemeklerden, kurabiyelerden afiyetle yerdik. Erol abi her gelişinde çeşitli hediyelerle gelirdi ve Abdullah eniştem bu kıymetli hediyelere dokundurtmaz evin çeşitli köşelerinde gözü gibi saklardı. Bir keresinde Erol Abi *walkie talkie* getirmişti de bütün gece onunla oyalanmış, eniştemin Akhisar'dan gelen yeğeni Âlim abinin peşinden Soğanlı'nın varoş sokaklarında sesin duyulduğu yere kadar heyecanla dolaşmıştık. Eve döndüğümüzde, Abdullah eniştem portakal suyu hazırlamış olurdu, tulumba tatlısıyla (Abdullah eniştem tulumba tatlısına bir gününü ayırırdı) keyifle yer, içerdik.

İsviçreli Sabri abinin her gelişini büyük hediyelerle olurdu. Akşam yemeğinin ardından salona geçilir, videoya bir Türk filmi konur ve bu hediyeler heyecanla

açılırdı. Ekmek kızartma makinesi, yumurta pişirme makinesi, büyük bir teyp, elektrikli bıçak, camlı saatler, türlü türlü bıçaklar ve çakılar ilgimi çekerdi ama ertesi gün bu hediyeler ortadan kaldırılır biz hiçbirine uzanamazdık. Ara sıra da Hilmiye yenge ve halamı İsviçre'den gelen moda dergilerini karıştırırken görürdüm.

Almanyalı Ömer amcam ve Şaziye yengem de Soğanlı'da yaşırdı o sıralar. Zaman zaman halamlara uğrarlardı. Aralarındaki soğuk sohbetten Abdullah eniştemin Ömer amcamdan pek haz etmediğini anlardım. Her ne kadar Almanya'dan hediyeler de getirselers eniştem hiçbirini beğenmez ve kıymet vermezdi ve bu durum halamları çok üzerdi. Abdullah eniştem kendi yeğenleri Sami abi ve Münevver yenge geldiklerinde bile aynı alakayı göstermezdi.

Bir akşam eniştem elinde bir kasa sade gazozla döndü. Gözümün önünden geçirip onu arka tarafa bakan karanlık bir odaya koydular. O hafta sonu eve kim gelecekti bilmiyorum ama mutfaktaki büyük hazırlıktan bunun Ömer amcam olmadığını anladım. Halamlar tezgâhın başında kocakulak mantısı hazırlarken, eniştem iş dönüşü tulumba tatlısı yapmaya koyuluyor, iki de bir beni malzeme almak için Kürt Şefo'nun bakkalına yolluyordu. Bir iki sabah herkes uyurken karanlık odaya girip gazoz kasasını kontrol ettim. Tek bir tane içilmemişti, eniştemin bıraktığı gibi duruyordu.

Nihayet beklenen misafirler gelmişti. İsviçreli Sabri abinin ailesiydi. Abdullah eniştem ve Sabri abi yan yana oturmuş, bir tarafta Hilmiye yenge ve halamlar, bir tarafta da biz çocuklar yerimizi almıştık. Âlim Abi de sofradaydı o akşam, sanayide çalışmak için Bursa'ya gelmiş ve eniştemin yanında çalışmaya başlamıştı o sıralar. Reha, İdris ve Mehtap bizden büyüktü. Engin de benden küçüktü ama yine de benim yaşma en yakındı. En çok Engin'le oynardık. Güzel bir sohbetin eşliğinde çorbalar içildi, mantılar yendi. Çaylar televizyonun karşısında içildi, tulumba tatlıları yendi. O gece Sanremo Şarkı Yarışması vardı ve İtalyanca bilmememize rağmen gözümüz hep ekrandaydı. Belki de o sıralar başka kanal seçeneğimiz olmadığı için önümüze hangi program konsa keyifle izlerdik. Sabri Abi, İsviçre'den yeni elektronik eşyalar getirmişti ve evin üst köşesinde enişteme kullanımını tarif ediyordu. Hilmiye yengenin verdiği helikopter belki de hayatımın en anlamlı hediyesiydi. O akşam Sanremo'dan mı yoksa helikopterden mi olacak içimde tarifsiz bir sevinç vardı. Bir gözüm de ne zaman kalkacak da bir kasa gazozu getirecek diye hep eniştemin üstündeydi. Epey geç olmuştu, Ganime halam daha Sanremo Şarkı Yarışması sonuçları açıklanmadan uyuklamaya başlamıştı. Ne zaman kalktı gitti bilmiyorum ama Abdullah eniştem elinde bir kasa gazozla dönünce heyecanım arttı. Eniştem kasadan gazozları tek tek alıp misafirlere ikram ettikçe Ganime halamın esnemeleri kesilmiş, uykusu açılmıştı biraz. İdris ve Reha abimin eline de bir şişe verilmiş ve içmeye başlamıştı. Sonra Mehtap ve Engin'e de gazoz açılmıştı. Âlim abim de gazozunu içmeye başladı. Tam bana da bir gazoz açılacak derken eniştem açacağı bir kenara koydu ve Sabri abinin yanına gitti. Ne yapacağımı

ne diyeceğimi bilemeden öylece kalakalmıştım. Herkesin elinde bir gazoz şişesi vardı ve keyifle içiyorlardı. Durumu çok sonra fark eden Hilmiye yengem “Salim’e gazoz yok mu?” diye sordu. İçimden geçenlere bir destekçi bulmak beni umutlandırmıştı ancak Ganime halam yerinden fırladı ve “Salim, siz gelmeden içmişti.” deyiverdi. Başımdan kaynar sular dökülmüştü o an, halama öyle bir bakış attım ki aynada kendimi görsem korkardım. Hayatında hiç yalan söylediğini duymadığım, daime *Kur’an* okuyan, namaz kılan halam, nasıl olur da böyle bir yalana sığınırды anlayamamıştım. Dokunsalar ağlayacaktım. Bir süre suskunlaşıp kimsenin yüzüne bakmadım. Misafirler gidene kadar gördüğüm siyah beyaz televizyon ekranıydı.

O günden sonra bu konuyla ilgili bana kimse bir şey demedi, ben de kimseye bir şey sormadım. Ama köye döndüğümde bu olaydan babama bahsettim. Babam kızardı, bozardı ama bana bir şey demeden anneme bir sebepten bağırıp çağırıp kahveye gitti. İyi hatırlamıyorum ama sanırım bir hafta sonuydu, Ganime halam oval bavuluyla çıkageldi. Annem yine pek hoşlanmamıştı bu gelişten. Babama da bir hâller olmuştu o sıralar. Her zaman hoş sohbet ettiği halamla eskisi kadar ilgili değildi artık. Halam da pek mutlu değildi, huzursuz ve düşünceleri dağınık görünüyordu. Nihayet anneme açıldı bir sabah. Abdullah enişteme kızıp gelmişti Bursa’dan. Benimle ilgisi var mıydı bilmiyorum ama meğer eniştem bir sebepten Gülten halama kızıp İsviçrelielerin getirdiği radyoyu balkondan fırlatmış.

Aradan ne kadar zaman geçti bilmiyorum, belki bir, belki iki yıl sonraydı. Eniştem yeşil bir Kartal almış, peşine Antikacı Erol abiyi taktığı gibi köye gelmişti. Annem ve ablamlarda bir telaştır başlamıştı. Bursa’nın sayılı zenginlerinden Antikacı Erol’un ailesine ne yedirecek ne içirecek ve onları nerede, nasıl ağırlayacaktık. Annem mutfakta yemek telaşındayken Erol abim muşkataların, gerginelerin ve mavi yıldızçiçeklerinin arasında bizim fotoğrafımızı çekiyor ve oldukça eğlenmiş görünüyordu. Mübeccel Abla, kızı Gülşah ve Kabarcık dama gidip annemi inek sağarken izliyor ve sabah kahvaltıda taze süt içecek olmanın keyfini yaşıyorlardı. Kümeden yumurta toplamak Kabarcık’ı çok eğlendirmişti. Annem henüz damdayken ablamları bahçedeki ulu dut ağacının altında masayı hazırlarken gördüm. Annem, sabah erkenden bana kümeden iki horoz yakalatıp komşumuz Ali abime kestirtmiş ve fırın önünde tüylerini yolup, paklayıp, ocakta tütülemişti. İki tencere çorba, iki tepsi bulgurlu tavuk ve kabak tatlısı hazırdı ama sofranın başında annem hiç rahat değildi. Bu te-dirginliğinin altında da eniştemin melamin tabakları, çinko kâseleri, cam bardakları beğenmemiş oluşu yatıyordu. İşte bu yüzden annem Abdullah eniştemden çok çekinir; ona, simsar adam derdi.

Yemeğin ardından halamların geldiğini duyan konu komşular da geldi, bahçede oturuldu. Mahallenin çocuklarıyla bahçede saklambaç oynamak oldukça keyifliydi. Babamlar kahveden döndüğünde bahçe lambasının altında sohbet bir süre daha sürdü. Saat kaçtı hatırlamıyorum ama oldukça sıcak bir geceydi.

Babam mutfaka gidip üst üste koyduğu üç kasa gazozla döndü. Hepsi de sade gazozdu. Bu üç kasa gazozun misafirler için alındığını düşünmeme rağmen mutfaka ne zaman getirilip konduğundan haberim yoktu. Babamın açtığı gazozları ablamlar sıra ile misafirlere ve komşulara dağıtıyorlardı. Bol yıldızlı gecede herkesin neşesi yerindeydi ve sade gazozlarını keyifle içiyorlardı. Gazozumu köpürterek içerken birdenbire Abdullah eniştemin gazozunun olduğu gibi durduğunu fark ettim. Tek yudum dahi almamıştı. Olduğu yerde kızarıp bozariyor ama Antikacı Erol abimle babamın konuşmalarına eşlik etmiyordu artık. Elindeki gazoz şişesini bir kenara bırakıp “Geç oldu, yatalım artık.” dedi.

Üç gözlü evimizde herkes bir odaya çekildi. Bize müstemilattaki mutfakta divanlar düşmüştü. Sabah kahvaltısı yine dut ağacının altındaydı ama Abdullah eniştemin keyfi yoktu, zaten pek bir şey de yemedi. İki otomobil mavi portamızdan çıkıp gittiğinde annem bir nebze olsun rahatlamıştı. Nerden çıktılar bilmiyorum ama annemin yanında iki teyzem bitivermişti. “Hadi Tete gitti gözün aydın abu.” İki teyzeme de hışımla baktım. Misafirler geldiğinde annemi ikiye bölmek için bahçesin uzak köşelerine oturan ve annemden ilgi bekleyen iki zavallı kadına.

Meğer Tete, babama o bir kasa gazozu açıklayamamış. Bir kasada on iki gazoz olmasına rağmen gazozsuz kalışıma anlam verememişti. Sırf bu yüzden babam üç kasa getirip herkes içip serinlesin diye önlerinde açmıştı.

Ali'm abimin hiç suçu yoktu bu gazoz meselesinden ama sonradan duymuş olmalı belli. Kültürpark'taki Ajda Pekkan konserine bilet almış ve konser sırasında bize sade gazoz söylemişti.

İşte o gün bugündür ne zaman daralsam sade gazoz içiyorum ve nerede sade gazoz görsem ciğerim kanıyor. Yaz kış fark etmiyor artık bu durum; susuzluğumdan mıdır bilinmez ama içim hâlâ ilk günkü gibi yanıyor.